

Др КСЕНИЈА МАРИЦКИ ГАЂАНСКИ

Председник

Друштва за античке студије Србије

ПРЕПОРОД АНТИЧКЕ КУЛТУРЕ У СРБИЈИ 2012. ГОДИНЕ?

Obiter reperta

Апстракт: У раду се излажу и набрајају примери „препорода“ античке културе у Србији 2012. године, уочени у манифестацијама одржаним у земљи.

Кључне речи: античка култура, Србија, антиквизација

Бавећи се рецепцијом античке културе у ранијим временима, аутор се запитао и о интересовању за антику данас, код нас. Показало се да је 2012. година посебно обојена присуством античких тема. У раду се помињу бројне јавне манифестације и садржаји, онако како су нотирани у медијским извештајима, који, несистематизовани, упућују на неки могућ препород античких интересовања.

Спискови који се у раду презентирају су из разних области: на пример, издавачке куће су *Orpheus* (Нови Сад), *Прометјеј* (Нови Сад), *Ајора* (Зрењанин), писано с непотребном омегом, затим *Парџенон*, изложбе *Reste illitines – античке светиљке* (Музеј града Београда), *Римски њорџреј и сџановници Синџунума* (Народни музеј, Београд). Атријум Народног музеја нуди изложбу: *Централни Балкан између ирчкој и келџској светиа: Кале – Кршевица 2001-2011*. Ту су и изложбе *Биџи Римљанин, Римски њорџреј и Сџановници Синџунума*.

Августовске врућине донеле су још манифестацију *Антика фест* на Феликс Ромулијани, тј. у Гамзиграду, 25. и 26.8. „У духу старог Рима“, како најављују Вечерње Новости 21.8. са Вергилијевом *Енеидом* у извођењу тузланског театра *Кабаре*. Читаоци не сазнају у чијем преводу се игра ова позоришна представа. Покретач Антика фестивала, позоришни редитељ Небојша Брадић, објашњава да то „није фестивал античке драме, већ фестивал који укључује садржај из антике“ (Данас, 25-26.8.2012). Поред ове

Gamzigrad, Beograd - Tokom proteklog vikenda duh antike oživeo je arheološko nalazište carske palate Feliks Rimuliane - Gamzigrada, koje se od sredine 2007. nalazi na Uneskovoj listi svetske kulturne baštine. Gamzigrad u subotu, a Kladovo sinoć bili su domaćini prvog Antika festa, u okviru koga je tužlanjski Teatar Kabare izveo Vergilijevog „Eneidu“, beogradski KUD Lola ~~burdevdanske~~ običaje timočkog kraja, a predstavljena je i knjiga Gvida Paduana „Antičko pozorište“ u izdanju Klija.

„Trodelni“ program proveo je u subotu publiku kroz različite delove Galerijevog carskog grada osvetljene bakljama, a na istočnom brdu Magura, gde se nalaze carske grobnice Galerija i njegove majke Romule, zapaljena je vatra u znak sećanja na poslednju apoteozu u Rimskom carstvu. Imperator Galerije je poslednji smrtnik koji uzdignut među bogove pre više od 1.700 godina.

Pred publikom najpre je održano kratko ilustrativno predavanje o antičkoj

drami. Osim čitanih delova iz Paduanovog vodiča kroz „Antičko pozorište“ izvedeni su i odlomci pojedinih drama u klasičnom i savremenom kostimu, ističući svevremenost antičkih tema. Reditelj Vlado Kerošević nije krio uzbuđenje što je Teatar Kabare deo Vergilijevog epa o trojanskom junaku Eneju i njegovoj tragičnoj ljubavi sa kraljicom Kartagine Didonom izveo u Feliks Romulijani, čija je „atmosfera izmeštena van vremena“.

Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture prvi Antika fest realizovali su: Narodni muzej Zaječar, Pozorište „Zoran Radmilović“, Centar za kulturu Kladovo, Etnografski muzej iz Beograda, Izdavačka kuća Klo i Kreativna Srbija. U programu su neposredno učestvovali i pokretači ove manifestacije: reditelj Nebojša Bradić, direktori Klija i zaječarskog Narodnog muzeja Zoran Hamović i Bora Dimitrijević.

„Naša ideja je da se napravi nešto u vezi sa antičkim nasleđem, ne u elementarnom vidu popularizacije, nego kao određena vrsta znanja koja treba da dopre do

ljudi. Važno je saznamo nešto i o sopstvenom antičkom nasleđu, jer je to, verovatno, najtanjije znanje koje naš narod ima. To je veoma važno, ne zbog 2013. i Konstantina, nego zbog jedne vrste inspiracije umetnicima i ljudima koji se bave drugim stvarima, ali ih može zanimati antičko nasleđe. Naša ideja je da oni animiraju ovaj prostor, što je samo jedan od činilaca važan da mesto „progovori“ i postane deo ne kulturne mape, nego mreže interesovanja. Drugi važan činilac je publika - kaže za Danas Zoran Hamović.

On napominje da su Klo i Kreativna Srbija sa Antika festom želeli da „pokažu šta se sve može uraditi sa dobrim idejama i da nije sve uvek u parama“. Kreativna Srbija, prema njegovim rečima, „kreira narative koji omogućavaju pojedim gradovima da sebe prepoznaju u sasvim novom ruhu sa željom da se razvijaju i kao kulturne destinacije“. Kako se planira, Antika fest narednih godina trebalo bi da uključi i druge antičke arheološke lokalitete u Srbiji.

J. T.

27. 8. 2012,
Danas

представе, програм укључује и представљање преведене књиге италијанског аутора Гвида Падуана *Античко позориште* у издању *Клија*, без навођења учесника. „Античка *Енеида* у Ромулијани“ оцењена је као велики успех, уз најаву да би „већ идуће године фестивал могао да крене већ утврђеном маршрутом *Пушевица римских цара* и походи све римске градове и палате, почев од Сирмијума на северу“ (Политика, 27.8.2012). Нико не каже да Вергилије код нас уопште није школски писац.

Већ следећи месец наставља се са античким програмима. Манифестација Дунавфест почиње са програмом *Добродошли у Тебу*, где ће поново бити промовисана Падуанова преведена књига с описима 85 сачуваних дела античког грчког и римског позоришта и са низом других радионица: *Скулптура савременог Римљанина*, *Игре у античком Риму*, *Нови човек Синијудунума*, као и тузланском *Енеидом* поново, као и изложбом *Мејшаморфозе Београда*. „Тема овогодишњег фестивала је антички Београд“ каже организатор ЈП

„Београдска тврђава“ (Политика, 21. 8. 2012), са жељом да представи како је „изгледао живот у римском Београду“ (Блиц, 7. 9. 2012). „Буџет фестивала је 5,2 милиона динара, а највећи део новца 3,7 милиона обезбедило је Министарство културе“, каже Политика.

Не заостају ни музика, филм ни позориште. 11. септембра Студентски културни центар доводи ансамбл *Ехо Одисеје* (Новости, 8. 9. 2012), *Нарцис и Ехо* игра на Битефу, новосадски филм *Ајофенија* (Данас, 6.9.2012 и Дневник 27.8.2012) и *Анаморфоза* у Бачкој Паланци (Дневник 28.8. 2012) су хит сезоне, како год их разумели.

У Београду је снимљен, а у Пули приказан *Кориолан* (Политика, 20. 7. 2012), у Тивту је приказана *Пенелојијада* – прича о Пенелопи и Одисеју, са Тањом Бошковић као Лепом Јеленом. „Реч је заправо о враћању античког мотива у медитеранско окриље“ (!) (Политика, 9. 7. 2012). *Одисеј* се играо и на Брионима, са глумцима из свих наших средина (в. *Одисеј луђа Брионима*, Дневник, 30. 7. и *Одисеј се враћао кући*, Дневник, 5. 8. 2012).

„Полазници Платонове академије сазнали су како се пише на пергаменту и шта се налазило у Пандориној кутији“, према тексту *Малишани ошкривају свей сѣарих Грка* (Политика, 16. 8. 2012).

Да ни мања места не заостају, показују *Римски дани* у Хртковцима са програмом *Вожња римском двоколицом* 15. септембра (Дневник 8.9. и Политика Магазин 23.9. 2012).

Овај занимљиви калеидоскоп завршавам податком о двотомној књизи коју још нисам имала прилике да видим, чији је аутор истакнута естрадна уметница Слађана Милошевић, у којој се, како кажу медијски извештаји, прати историја „дуга неколико хиљада година од древних цивилизација Месопотамије, Египта, Индије, Јудеје, Грчке, Рима преко Византије, Средњег века па све до модерног и постмодерног доба“ (Политика

20.9.2012). Naslov ove enciklopedijske knjige je *Цивилизација и жена – Мушка жена*, чији аутор тврди да је „потребно редефинисати родне улоге и променити уређење будућег друштва“ (Политика 20. 9. 2012).

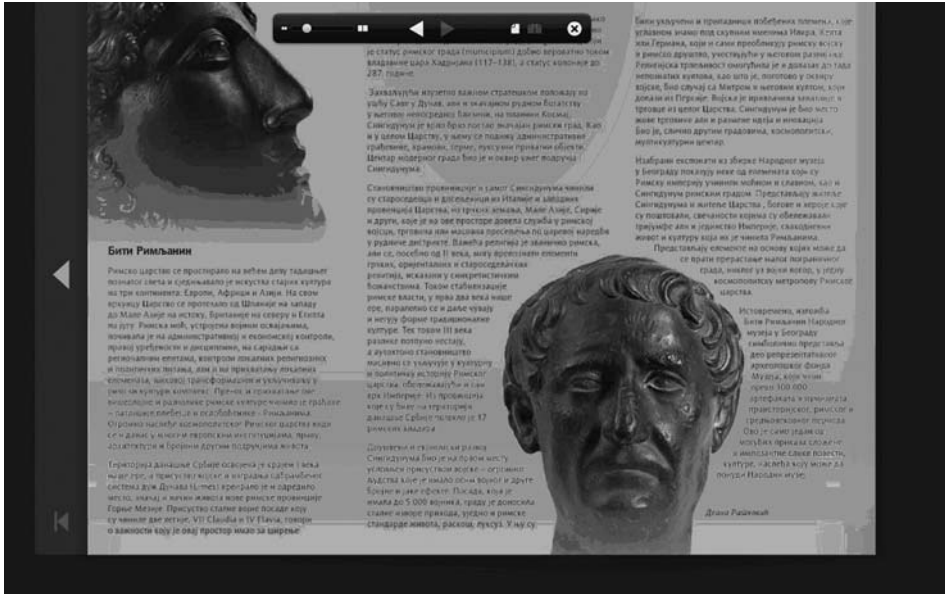
Да ни материјална култура није заборављена, сведочи *Пућојис кроз њајне Београда* (Политика 25.9. 2012), где се показује да су Римљани вадиле камен из Ташмајданских пећина, да је римски водовод још 46. године нове ере повезивао данашњи Мали Мокри Луг и Калемегдан, а виде се и окна авалских рудника из античких времена.

Поред несумњиве занимљивости свих наведених програма, изгледа да се може закључити да су занемарени оригинални текстови и класични језици, а без неговања те врсте знања пука популаризација води назадовању, иако много кошта. *Non progredi est regredi*, како би некада рекли ти данас код нас тако популарни Римљани.

А ти „Римљани“ су дошли: Дневник је 30. 9. објавио вест: Римљани у посети Грожђебалу са фотографијом „Римљана“ испред Чесме 4 лава у Сремским Карловцима.

У међувремену се један Римљанин, овог пута бронзана статуета Римљанина из 4. века из Музеја у Крушевцу, појавио на марци јавног предузећа ПТТ Србија (Политика, 9. 10. 2012).

Непосредно пре одржавања овог скупа новине су пуне текстова о Софокловој *Антијони* чија се премијера очекује, пуне интервјуа режисера да нам треба „правде и реда“, са подацима о свим глумцима и осталим учесницима, само не сазнајемо да ли се представа игра на грчком. А ако не, ко

Бити Римљанин

Римско царство се протрпало на већем делу западних делова европског континента и обухватило је мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Захваљујући изумоту важном стратегском положају по путу од Рима до Дувна, али и на јавном тржишту у облику римског војсковође, римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Својим италијанским провинцијама Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Бити римљанин и пројекативна објективна политика. У овом изложбеном простору представљени су римски војсковође, римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Најважнији елементи из области римског војсковође, римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика. Римљани су успели да освоје мноштво различитих култура и језика.

Датум Рајнхарт

је ипак превео на српски. Једино се то не каже.

Индикативна су излагања бившег министра културе Небојше Брадића и његовог помоћника Зорана Хамовића да је „важно да сазнамо нешто и о сопственом античком наслеђу, јер је то, вероватно, најтање знање које наш народ има“ (Данас, 27. 8. 2012). Иако нашем Друштву то Министарство пре неку годину није ни одговорило на наш веома студиозан пројекат управо о том наслеђу који смо пријавили на њихов конкурс, мора се признати да унеколико они имају и право. Али то се односи на појединце и неке важне институције. На пример, јавно предузеће „Службени гласник“ објавио је књигу „Овог пута је другачије“ угледних аутора Кармен Рејнхарт и Кенета Рогофа (са Харварда) у преводу Илије Рајића. Уредник Бошко Мијатовић је оставио излагање о Дионису, који је преварио поданике тако што је на новчић од 1 драхме „дупио печат“ од 2 драхме и тако отплатио своје дугове. Фељтон у листу Дневник из те књиге 9. маја доноси текст под насловом „Дионисов рецепт“, а да нико нигде није исправио да се ваљда ради о тирани Дионисију са Сицилије, а не о богу Дионису.

То није обична грешка него озбиљно незнање и неодговорност и показује недостатак сваке стручне критике. У Данасу, на пример, предлаже се за превод књига „Das europäische Geschichtsbuch“ и даје садржај књиге, у који улази и поглавље „О Римском царству“ (6. и 5. век пре Христа), Радомир Андрић, 22. 8. 2012. Римско царство, наравно, у то време није још постојало.

РИМСКИ ПОРТРЕТ и становници Сингидунума

Народни музеј у Београду
www.narodnimuzij.com

ВТ Београдска тврђава
www.beogradskatvrđjava.rs

**Велики барутни магацин,
Београдска тврђава
отвориће од уторка до недеље,
од 10 до 17 часова**

Организовао пројекат:
ВТ Београдска тврђава
Тел. 011 2620 685

Казивачки активности:
Народни музеј у Београду
Тел. 011 406 052

Пројекат је реализован уз финансијску подршку
Министарства културе, информисања и
вештачких делатности Републике Србије

БЕОГРАД пре Београда

РИМСКИ ПОРТРЕТ и становници Сингидунума

од 18. априла 2012.

Велики барутни магацин,
Београдска тврђава

Иако то све звучи забавно, сматрала сам да треба овако акумулирано да се изложи, јер већ постаје *signum temporis* и заслужује социолошке анализе. Ми живимо на античком тлу, класичне културе су уткане на разне начине у српску културу, али питање је да ли овакав „препород“ интересовања за антику заиста гради нашу културу данас?

Појава сад већ позната као антиквизација није карактеристична само за српску јавност. Довољно је погледати само Македонију. Политика од 21. јула, између осталих листова, доноси текст под насловом „Македонија од хришћанства бежи у паганство“. Словенски корени преиначавају се у античко-македонске. Александар Македонски на месту Светог Климента. И тако даље. Толики „антички“ споменици, топоними, модерних институција, тргова, аеродрома, указују на далекосежност ове нове појаве којој стручна јавност не кумује нити се о томе пита. Појава је сасвим друге природе.

„Фигуре грађана Синтидуума и римских богова и хероа данас су домаћини музејама и музејовани су у духу класичне римске уметности. Међутим, у Бограду су пронађени и два дела која припадају другом културном кругу. Реч је о идиолу глави и великом рељефном појасу који припадају палмирској свештеници. Уметник Палмире, града у околи Саријске пустиње, у основи понашаје као италијански римски уметник. Иако је (по неким) Палмира грађанин и утицаје наизједиче римске културе. Карактеристичног високог калма, са дугим ивицама и великом издуженом средњом, ваје носе мушке ликови са брнатом главом, представљају иконографију палмирских свештеника. Глава свештеника израђена је у црној доба палмирске уметности савише друге познате. Иако рељефни басиљеник припада римској Палмири, на арамејском језику кирилице овог рамова бисе појасу да је израђен Амом (Ammon), сав Нема (Nemah), Исид (Isis), Исид (Isis) Шајма (Shama). Закућујући су налик предсави палмирских свештеника у римском Синтидууму. Део је изостао у локалним развојима, већ су доносили из Палмире, можда из стране дојављених гробаца и доносили. На територији суседне провинције. Дакле (данашња Република) забележавају о етнографичким споменицима који постоје три палмирски војни јединице, постојалима којих су, заједно, две културе можда да (глатко) из Синтидуума.

Скулптуре нађене у Синтидууму, разноврсне по свом ликовном израду и уметничком садржају, показују два грађана овог римског града, богова и хероа које су постојали, једног негласифицираног гласифицираног доба, које на гробовима симболизују нешто пролазног времена. Ређи, пружају једну од монументалних слика за класична мишљења о изгледу римског Синтидуума и јачину живота у њему.

Нема Пиноваћ

✉ 🔍 4 of 4

Ми смо у сваком случају заинтересовани за очување знања класичног оригинала текстова и аутентичности материјалних налаза. Желим да вас обавестим да у Матици српској већ неко време радимо на изради „Античког лексикона с рецепцијом антике у српској култури“, једино што су материјална средства Министарства двадесетак пута мања само од једне донације поменутог програма овог лета. Ја вас ипак позивам да нам се придружите у тој изради на бази тог ентузијазма.

KSENIJA MARICKI GADJANSKI

President of the Serbian Society of ancient studies

“REVIVAL” OF ANCIENT CULTURE
IN SERBIA IN 2012?

Obiter reperta

Summary

The author notifies numerous examples of manifestations dealing with ancient cultures in Serbia in a quite unusual key, which more often than not leads to the so called “antiquization” as a kind of wrong reception of ancient cultures.